

Demografisk analys: Tabeller & diagram 2014

BE0701

I denna beskrivning redovisas först allmänna uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	2
A.1	Ämnesområde	2
A.2	Statistikområde.....	2
A.3	SOS-klassificering.....	2
A.4	Statistikansvarig.....	2
A.5	Statistikproducent.....	2
A.6	Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8	Gallringsföreskrifter	3
A.9	EU-reglering	3
A.10	Syfte och historik.....	3
A.11	Statistikanvändning.....	4
A.12	Uppläggning och genomförande.....	4
A.13	Internationell rapportering.....	4
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	4
B	Kvalitetsdeklaration.....	5
B.0	Inledning	5
B.1	Innehåll	5
1.1	Statistiska målstorheter	5
1.1.1	Objekt och population	5
1.1.2	Variabler.....	5
1.1.3	Statistiska mått	5
1.1.4	Redovisningsgrupper.....	5
1.1.5	Referenstider	6
1.2.	Fullständighet.....	6
B.2	Tillförlitlighet.....	6
2.1	Tillförlitlighet totalt.....	6
2.2	Osäkerhetskällor.....	6
2.2.1	Urval.....	6
2.2.2	Ramtäckning	6
2.2.3	Mätning	6
2.2.4	Svarsbortfall	7
2.2.5	Bearbetning	7
2.2.6	Modellantaganden	7
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått.....	8

B.3	Aktualitet	8
3.1	Frekvens	8
3.2	Framställningstid	8
3.3	Punktlighet	8
B.4	Jämförbarhet och sam användbarhet	8
4.1	Jämförbarhet över tiden	8
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	8
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	9
B.5	Tillgänglighet och förståelighet	9
5.1	Spridningsformer	9
5.2	Presentation	9
5.3	Dokumentation	9
5.4	Tillgång till primärmaterial	9
5.5	Upplysningstjänster	9

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Befolkning

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Befolkningsframskrivningar

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS): Nej

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: Box 24 300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Karin Lundström
Telefon: 08-506 94 187
Telefax: 08-506 94 772
E-post: demografi@scb.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: Box 24 300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Örjan Hemström
Telefon: 08-506 94 997
Telefax: 08-506 94 772
E-post: demografi@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99). Studier och statistik inom demografisk analys baseras till stor del på uppgifter från Registret över totalbefolkningen (RTB), som i sin tur bygger på uppgifter som Skatteverket levererar från folkbokföringen. Många av de variabler som används i analyserna används även i befolkningsstatistiken och enligt förordningen om den officiella statistiken, SFS 2001:100, ska Skatteverket lämna de uppgifter som behövs för befolkningsstatistiken till SCB.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Grunduppgifterna hämtas från redan befintliga register på SCB. Datamaterialet har sammanställts särskilt för denna statistik och personuppgifterna gallras så fort resultaten tagits fram.

A.9 EU-reglering

Den demografiska analysen över medellivslängd efter utbildningsnivå berörs inte direkt av någon EU-reglering. Indirekt berörs den eftersom grundmaterialet från befolkningsstatistiken är EU-reglerad. För mer information, se *Beskrivning av statistiken* för befolkningsstatistiken, www.scb.se/be0101.

A.10 Syfte och historik

Syftet med statistiken är att kontinuerligt följa utvecklingen av återstående medellivslängd efter utbildningsnivå. Statistiken redovisas från och med 2013 som tabeller och diagram inom *Demografisk analys*, www.scb.se/be0701 och uppdateras årligen. Syftet med demografiska analyser är att analysera och beskriva utvecklingen när det gäller fruktsamhet, dödlighet och migration, att ge underlag för de antaganden som ligger till grund för de årliga befolkningsframskrivningarna (se *Befolkningsframskrivningar*, www.scb.se/be0401) samt att analysera och beskriva parbildning och separationer.

Analysen av befolkningsutvecklingen har i princip gjorts sedan befolkningsstatistiken startade 1749. I samband med den stora utvandringen till Amerika gjordes en omfattande emigrationsutredning. *Krisen i befolkningsfrågan* på 1930-talet är ett annat exempel på när analys av befolkningsutvecklingen var högaktuell. SCB har länge haft i uppgift att löpande analysera befolkningsut-

vecklingen och att göra specialundersökningar inom befolkningsområdet. Sedan 1986 publiceras analyserna i serien Demografiska rapporter. De tabeller och diagram som redovisar utvecklingen av medellivslängd efter utbildningsnivå publicerades första gången i rapporten *Dödlighet efter utbildning, boende och civilstånd*, då för perioden 1986–2003 och därefter i rapporten *Livslängden i Sverige 2001–2010* för perioden 2000–2010. Demografiska rapporter om livslängdsutvecklingen i Sverige har publicerats med fem års mellanrum. Uppgifter om medellivslängd efter utbildningsnivå har varit efterfrågade från allmänheten och andra statistikansvariga myndigheter, bl.a. när det gäller folkhälsorapportering, och det finns ett behov av att uppdatera och redovisa dessa uppgifter varje år.

A.11 Statistikanvändning

Demografisk analys har en bred grupp av externa användare, bland annat regeringskansliet, politiker, myndigheter, utredare, planerare, organisationerna på arbetsmarknaden, forskarsamhället (nationellt och internationellt), massmedia och den intresserade allmänheten. Rapporterna används för att få ökad kunskap om demografiska utvecklingstrender i samhället.

A.12 Uppläggning och genomförande

Underlaget till statistiken är personer födda i Sverige som är 30 år och äldre för de år som ingår i tidsserien, 2000–2014. Det datamaterial som används utgår från uppgifter hämtade från olika årgångar av SCB:s totalräknade register: Registret över totalbefolkningen (RTB) samt Utbildningsregistret (UREG).

I diagrammen redovisas tre olika grupper efter utbildningsnivå, personer med enbart grundskoleutbildning, personer med gymnasial utbildning samt personer med eftergymnasial utbildning. I tabellerna ingår också hela populationen Sverigefödda 30 år och äldre samt personer som saknar uppgift om utbildningsnivå.

A.13 Internationell rapportering

Ingen internationell rapportering görs.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

En ändring av beräkningen av medellivslängd efter utbildningsnivå planeras till 2016. Under den nu redovisade perioden 2000–2014 används approximativa dödsrisker i åldrar över 90 år. Samtliga utbildningsnivåer tilldelas samma dödsrisker i dessa höga åldrar. Det beror på att utbildningsnivån saknas för personer födda före 1911. Från och med 2010 är utbildningsnivån registrerad upp till 99 års ålder vilket gör att de approximativa beräkningarna i åldern 90–99 år kan upphöra. Det blir en liten förändring i jämförbarheten i statistiken över tid när denna beräkningsförändring genomförs. En ny beräkning införs år 2016 och redovisas för perioden 2010–2015.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

SCB deklarerar kvaliteten i statistiken enligt ett kvalitetsbegrepp som består av fem huvudkomponenter:

- (1) **Innehåll**, som framför allt gäller statistikens målstorheter.
- (2) **Tillförlitlighet**, som avser osäkerhetskällor och hur dessa påverkar statistiken.
- (3) **Aktualitet**, som omfattar tidsaspekter som spelar roll för hur väl statistiken beskriver nuläget.
- (4) **Jämförbarhet och sammanvändbarhet**, som avser möjligheter till jämförelser, över tiden och mellan grupper, samt till att använda statistiken tillsammans med annan statistik.
- (5) **Tillgänglighet och förståelighet**, som avser statistikens fysiska tillgänglighet och dess förståelighet.

För mer information om kvalitetsbegreppet för officiell statistik och en mer detaljerad redovisning av innebörden i de fem huvudkomponenterna, se rapporten *Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik (MIS2001:1)* i serien *Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik*. Publikationen finns på SCB:s webbplats.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

1.1.1 Objekt och population

De objekt som studeras är folkbokförda i Sverige respektive år 2000 till 2014. Objekten som inkluderas är i åldern 30 år och äldre samt födda i Sverige. Basen i beräkningen av dödlighet är medelfolkmängden för respektive år. Folkbokförda 1999 ingår när medelfolkmängden för år 2000 beräknas. För avlidna ett visst år används utbildningsnivån från året före dödsfallet.

1.1.2 Variabler

De variabler som ingår i statistiken är återstående medellivslängd och utbildningsnivå.

1.1.3 Statistiska mått

Statistiken redovisas som återstående medellivslängd vid 30 och 65 års ålder. Beräkningen görs i en livslängdstabell. För en utförlig beskrivning av beräkningarna se avsnittet Fakta om statistiken i den demografiska rapporten *Livslängden i Sverige 2001–2010*.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas efter utbildningsnivå och kön.

1.1.5 Referenstider

Statistiken innehåller information för åren 1999–2014.

1.2. Fullständighet

Statistiken avser endast Sverigefödda och ger därför ingen fullständig beskrivning av medellivslängd efter utbildningsnivå. Skälet till att utrikes födda inte tagits med är att dessa ofta saknar uppgift om utbildningsnivå i utbildningsregistret. Kvaliteten på uppgifter om utbildningsnivå bedöms vara för låg för utrikes födda personer.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Statistiken i dessa tabeller och diagram baseras på uppgifter från SCB:s totalräknade individregister. Tillförlitligheten är mycket hög när det gäller uppgifter om dödsfall och beräkningen av den återstående medellivslängden som används i statistiken. För uppgifter om utbildningsnivå är tillförlitligheten något lägre eftersom bl.a. utländsk utbildning inte alltid registreras i utbildningsregistret, se punkt 2.2 *Osäkerhetskällor*.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Statistiken är totalräknad och är därmed inte påverkad av urvalsosäkerheter.

2.2.2 Ramtäckning

Statistiken bygger på folkbokförda personer enligt Registret över totalbefolkningen (RTB). Alla täckningsfel som finns i detta register finns också med i statistiken.

2.2.3 Mätning

I statistiken över utbildningsnivå används redan befintliga undersökningar (register). Vissa begränsningar finns när det gäller uppgifter om befolkningens utbildningsnivå. Den saknas helt för personer födda före 1911 och är ofullständig när det gäller uppgifter från utländsk utbildning.

Uppgifterna till de register som används hämtas från de externa folkbokföringsregistren och är administrativa till sin karaktär. Primärt är det folkbokföringsmyndigheterna (skattekontoren) som samlar in, mäter och registrerar uppgifterna. Insamlingen genomförs i fastställda rutiner och med hjälp av olika typer av blanketter. Hur uppgiftsinsamlingen och dataregistreringen i praktiken går till framgår av den handbok i folkbokföring som används i arbetet.

Eftersom en stor del av rapporteringen till folkbokföringssystemet sköts av barnmorskor, vigsselförrättare, domstolar eller läkare, där rapporteringen är en del av arbetsuppgifterna, kan man rimligen anta att uppgifterna rapporteras med små mätfel.

2.2.4 Svarsbortfall

Svarsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värde på en eller flera variabler i en undersökning inte kan hämtas in. Saknas alla värden för ett undersökningsobjekt (t.ex. person, företag, kommun osv.) är det frågan om *objektsbortfall*; saknas enbart vissa värden, handlar det om *partiellt bortfall*.

Statistiken baseras på uppgifter från SCB:s totalräknade individregister. Vissa Sverigefödda personer saknar uppgifter om utbildningsnivå. Andelen som saknar uppgift om utbildningsnivå minskar kontinuerligt, från 1,8 procent år 2000 till 0,3 procent 2014. Det gäller personer födda före 1911 där uppgift om utbildningsnivå inte finns alls, vilket är från 104 år ålder och äldre 2014. En del saknar uppgift om utbildningsnivå av andra skäl. De kan ha en utländsk utbildning eller så har de inte slutfört den lägsta obligatoriska utbildningsnivån. Sjukdom under skolåren kan exempelvis vara ett skäl till att man inte kan slutföra någon grundskoleutbildning. Statistiken visar att det senare troligen gäller flera i gruppen som saknar uppgift om utbildningsnivå eftersom de visats ha betydligt sämre överlevnad än andra, särskilt i åldrar under 65 år.

2.2.5 Bearbetning

Bearbetningsfel är fel som kan uppkomma när man bearbetar det insamlade materialet, manuellt eller maskinellt.

För vissa typer av fel som uppkommer vid databeredning (dataregistrering, kodning och granskning/rättning) kan man efter studier som bygger på upprepning av dessa moment ibland dra slutsatser om både risker och konsekvenser.

Andra bearbetningsfel beror på den "mänskliga faktorn", t.ex. beräkningsfel, programmeringsfel och systemfel. Risken för att de skall inträffa och den konsekvens detta får för statistiken är mycket svår att beräkna. SCB arbetar kontinuerligt för att minimera riskerna för negativ inverkan på statistikens tillförlitlighet på grund av fel som beror på den "mänskliga faktorn", både förebyggande och genom snabba åtgärder när sådana fel upptäcks.

Som föreberedelse för statistikframtagningen har data från grundregistren bearbetats ytterligare. Sju ursprungliga utbildningsnivåer har klassificerats till de tre nivåer som används i statistiken, utöver personer som saknade uppgift om utbildningsnivå. Detta borde inte ha skapat några ytterligare fel utöver de som finns för de olika register som är grundmaterial för statistiken.

2.2.6 Modellantaganden

I statistiken redovisas uppgifter för kvinnor män och totalt för båda könen vid 30 och 65 års ålder. Ett skäl till att redovisa den återstående medellivslängden från båda dessa åldrar är att det nu är en mycket liten andel av dödsfallen som inträffar före 65 års ålder. Det gällde endast cirka 9 procent år 2014. Det är därför av allmänt intresse att beskriva utvecklingen av återstående medellivslängd från 65 års ålder.

Skattningar av den återstående medellivslängden är förhållandevis säker. När statistiken redovisas i mindre grupper, t.ex. för eftergymnasialt utbildade kvinnor 65 år och äldre är risken för slumpmässiga variationer mellan åren relativt stor. Uppgifterna kan med fördel räknas om till treåriga glidande medelvärden för att minska den osäkerhet som finns för en uppgift för ett enskilda år.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Inga osäkerhetsmått redovisas i statistiken.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Statistik om *Återstående medellivslängd efter utbildningsnivå* är en återkommande redovisning. Den redovisas i form av tabeller och diagram på SCB:s webbplats och uppdateras en gång per år, efter det att nya årgångar av RTB och utbildningsregistret blir klara.

3.2 Framställningstid

Räknat från den senaste referenstidpunkten är framställningstiden till publicering ca 11 månader.

3.3 Punktlighet

Publicering sker i enlighet med SCB:s publiceringsplan.

B.4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Statistikpubliceringen är jämförbar över tiden.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

I statistiken redovisas jämförelser av återstående medellivslängd mellan grupper med olika utbildningsnivå över tid och mellan könen samt totalt. Uppgifterna är jämförbara mellan könen. Utbildningsgruppernas storlek ändras över tid vilket kan påverka jämförbarheten. Under perioden 2000–2014 har andelen med eftergymnasial utbildning ökat mest och andelen med enbart grundskoleutbildning har minskat. Inom de olika utbildningsnivåer som används har också förändringar ägt rum. Bland eftergymnasialt utbildade ökar andelen som har längre eftergymnasiala utbildningar relativt gruppen som har kortare högskoleutbildningar, folkhögskola, yrkeshögskola eller kvalificerad yrkesutbildning. Analyser av dödlighet har visat att inom gruppen med eftergymnasial utbildning har personer med kortare eftergymnasiala utbildningar högre dödlighet än de med minst tre år eftergymnasiala utbildningar. De totalräknade uppgifterna påverkas av att könsfördelningen i olika utbildningsnivåer ändras. Andelen kvinnor ökar exempelvis i gruppen med eftergymnasial utbildning.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Statistiken avser Sverigefödda som är 30 år och äldre. Uppgifterna är jämförbara med motsvarande registerbaserad statistik gällande andra år.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiken publiceras som tabeller och diagram under *Demografisk analys* och är tillgänglig på SCB:s webbplats, www.scb.se/be0701.

5.2 Presentation

Resultaten presenteras i form av tabeller samt diagram med kommenterande text.

5.3 Dokumentation

Framställningen av statistikregistret och statistiken beskrivs i *Dokumentation av statistiken (SCBDOK)*. Statistikens kvalitet beskrivs i innevarande dokument, *Beskrivning av statistiken (BaS)*. Dokumentationer finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/be0701.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Grunduppgifterna från SCB:s befintliga register är skyddade av gällande sekretessregler men avidentifierat mikrodata kan efter prövning lämnas ut för forskningsändamål och statistik. För utlämnande av mikrodata hänvisas till uppdragsansvarig vid befolkningsstatistiken, 019-17 61 00, eller befolkning.forskning@scb.se.

5.5 Upplysningstjänster

Örjan Hemström, Statistiska centralbyrån, 104 51 Stockholm,
telefon: 08-506 94 997, e-post: demografi@scb.se.